

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

**Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti rektori
M.E. Po'latov**

2024 yil " _____ " _____

Ro'yxatga olindi: №BD-61010100-1.6
2024 yil " _____ " _____

**TURIZM VA MEHMONDO'STLIKDA STANDARTLASHTIRISH VA
SERTIFIKATLASH**

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000 000	- Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010 000	- Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi:	61010100	- Turizm va mehmondo'stlik

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi TMSS1206		O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 2	Kreditlar 6
Fan/modul turi Asosiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Turizm va mehmondo'stlikda standartlashtirish va sertifikatlash	72	108	180
2	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Bugungi kunda turizm va mehmondo'stlik industriyasida xizmat sifatini oshirishdagi barcha imkoniyatlaridan samarali foydalanishni talab etmoqda. Turizm xizmati sifatini oshirishning samarali vositalaridan biri esa har bir turizm va mehmondo'stlik korxonalarida standartlashtirish va sertifikatlashtirish ishlarini zamon talabi darajasida olib borishdan iboratdir. Bu esa standartlashtirish va sertifikatlashtirish xizmatlari borasida yetarli darajada bilimga ega bo'lishlarini, standartlashtirish va sertifikatlashtirish imkoniyatlaridan to'liq foydalanishlari uchun barcha turizm va mehmondo'stlik tarmoqlar majmuidagi standartlar talablarini mukammal bilishlarini taqozo etadi.</p> <p>Fanning maqsadi – talabalarga standartlashtirish, mahsulotlar, xizmatlarni sertifikatlashtirish va metrologiyaning asosiy maqsadi va vazifalari, davlat standartlashtirish va sertifikatlashtirish tizimi, standartlashtirishga doir normativ hujjatlarning sertifikatlashtirishda qo'llanilishi, mahsulot va xizmatlarning sertifikatlashtirish milliy tizimining rivojlanishi bu sohadagi ishlarni bugungi kun talablari asosida tashkil etishga xizmat qilmog'i haqida aniq bilim berishdan iborat.</p>			
3	<p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu Turizm va mehmondo'stlikda standartlashtirish va sertifikatlash fanining maqsadi va vazifalari</p> <p>“Turizm va mehmondo'stlikda standartlashtirish va sertifikatlash” fanining mazmuni, maqsadi va asosiy vazifalari. Mahsulot va xizmatlar sifatini ta'minlashda standartlashtirish, metrologiya, sertifikatlashtirish va sifatning boshqarishning ahamiyati.</p>			

2-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining Texnik jihatdan tartibga solish agentligining tashkiliy tuzilmasi

O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi huzuridagi Texnik jihatdan tartibga solish agentligining tashkiliy tuzilmasi: “O‘zbekiston standartlar instituti” davlat muassasasi (Standartlar instituti)nig vazifalari. “O‘zbekiston ilmiy sinov va sifat nazorati markazi” davlat muassasasi. «O‘zbekiston milliy metrologiya instituti» davlat muassasasi faoliyatining asosiy vazifalari va yo‘nalishlari. Texnik jihatdan tartibga solish sohasida nazorat inspeksiyasi. Davlat nazorati organlarining huquq va majburiyatlari. “O‘zbekiston akkreditatsiya markazi” davlat muassasasi. “Shtrixli kodlash va axborot texnologiyalari markazi” davlat korxonasi.

3-mavzu: O‘zbekiston Respublikasi “Standartlashtirish to‘g‘risida”gi qonunining mazmuni va mohiyati

O‘zbekiston Respublikasi “Standartlashtirish to‘g‘risida”gi qonunining mazmuni, mohiyati va ahamiyati. Standartlashtirishning asosiy maqsadi. Standartlashtirish bo‘yicha atamalar. Qonunni buzulganligi uchun javobgarlik.

4-mavzu: Turizm va mehmondo‘stlik industriyasida standartlashtirish ob‘ektlari va sub‘ektlari

Turizmda standartlashtirish ob‘ektlari, mehmondo‘stlik industriyasida standartlashtirish ob‘ektlari. Turizmda standartlashtirish sub‘ektlari, mehmondo‘stlik industriyasida standartlashtirish sub‘ektlari, ularning asosiy vazifalari.

5-mavzu: Standartlashtirish tamoyillari va ularning ahamiyati

Standartlashtirish tamoyillari: unifikatsiyalash, tipiklashtirish, dinamiklik, ilg‘orlik, kompleks standartlash, ularning mazmuni va mohiyati.

6-mavzu: Standartlashtirish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarning toifalari va turlari

Standartlashtirish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarning toifasi va shartli belgilari: xalqaro standartlar, davlatlararo standartlar – GOST, O‘zbekiston milliy standartlari – O‘z Mst , O‘zbekiston rahbariy hujjati- O‘z RH, korxonalar standartlari – KS, texnik shartlar – TSH. Standartlashtirish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarning turlari: - asos bo‘luvchi sanadlar, jarayonlarga qo‘yiladigan standartlar, nazorat (sinash, o‘lchash, tahlil qilish) uslublariga qo‘yiladigan standartlar, atamalar va ta‘riflar standarti, tamg‘alash (markirovka) standarti, belgilar standarti; nomenklatura standarti.

7-mavzu: O‘zbekiston Milliy standartlarini ishlab chiqish, tasdiqlash va joriy etish, ularning ustidan nazorat qilish tartiblari

Milliystandartlarini ishlab chiqish tartiblari va bosqichlari. Standart loyihasini ishlab chiqish va fikr-mulohazalar olish uchun yuborish. Fikr-mulohazalar ustida ishlash. So‘nggi loyihasini ishlab chiqish, kelishish va tasdiqlash tartiblari. Me‘yoriy hujjatlarni nazorat qilish tartiblari. Standartlarni tekshirish va qayta ko‘rib chiqish, o‘zgartirish va bekor qilish tartiblari.

8-mavzu: Xalqaro standartlashtirish tashkilotlari va ularning vazifalari

ISO tashkiloti va uning asosiy vazifalari. ISOning organlari. ISO xalqaro standartlarni ishlab chiqish tartiblari va bosqichlari . ISO faoliyatidagi texnik qo‘mitalari (ISO/TK) va kachik qo‘mitalari (ISO TK/PK). Texnik qo‘mitalari va kachik qo‘mitalarning vazifalari. MEK tashkiloti va uning asosiy vazifalari. MOZM tashkiloti va uning asosiy vazifalari. Sifat nazorati bo‘yicha Evropa tashkilotining asosiy vazifalari.

9-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining «Texnik jihatdan tartibga solish to‘g‘risida» gi qonuniuning mazmuni va mohiyati

O‘zbekiston Respublikasining «Texnik jihatdan tartibga solish to‘g‘risida» gi qonunining mazmuni, mohiyati. Texnik jihatdan tartibga solish davlat tizimi va davlat organlarining vakolatlari. Texnik reglamentlarning turlari va mazmuni.

10-mavzu: O‘zbekiston respublikasi muvofiqlikni baholash milliy tizimi

O‘zbekiston respublikasi muvofiqlikni baholash milliy tizimi. Muvofiqlikni baholashning maqsadi va vazifalari. Muvofiqlikni baholash milliy tizimining asosiy atamalari va ularning tariflari.

11-mavzu: Muvofiqlikni baholash idoralari, muvofiqlikni baholash sxemalari va ularning qo‘llanilishi

Muvofiqlikni baholash bo‘yicha milliy idoralar va ularning vazifalari. Milliy idoralarning faoliyati va ularning vazifalari. Muvofiqlikni baholashni olib borish jarayoni. Muvofiqlikni baholash sxemalari va ularning qo‘llanilishi. Sinov laboratoriyalarini akkreditlash tartiblari.

12-mavzu: Muvofiqlikni majburiy va ixtiyoriy ravishda tasdiqlash

Mahsulotlar va hizmatlarni majburiy ravishda muvofiqlashtirish tartiblari. Majburiy sertifikatlashtirish ishlarini tashkil qilish va o‘tkazish. Mahsulotlar va hizmatlarni ixtiyoriy ravishda muvofiqlashtirish tartiblari. Xorijiy sertifikatlarni tan olish qoidalari.

13-mavzu: Xizmatlar sifatini ta'minlash va boshqarish

Xizmatlar sifati to'g'risida tushuncha. Mahsulot sifatini ta'minlash xizmati haqida tushuncha. Xizmatlar sifatiga qo'yiladigan talablar. Sifatni ta'minlash bo'yicha o'tkaziladigan chora va tadbirlar. Mahsulot sifatiga ta'sir etuvchi omillar.

14-mavzu: Mahsulot va xizmatlar haqidagi ma'lumotlarni standartlashtirish va kodlash

Shtrixli kodlash haqida tushuncha. Shtrixli kodning mohiyati. Shtrixli kodlarning elementlari. Yevropa Kodlash tizimi. EAN Shtrixli kodning turlari va ularning elementlari: EAN-14, EAN-13, EAN-8.

III. Amaliy (interfaol usullarda auditoriyada) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi

1. O'zbekiston Respublikasi standartlashtirish davlat tizimi, standartlashtirishning maqsadi va vazifalari.
2. O'zbekiston O'zbekiston Respublikasining Texnik jihatdan tartibga solish agentligining tashkiliy tuzilmasi.
3. O'zbekiston Respublikasi "Standartlashtirish to'g'risida"gi qonunining mazmuni va mohiyati.
4. Standartlashtirish ob'ektlari va sub'ektlari.
5. Standartlashtirish tamoyillari va ularning ahamiyati.
6. Standartlashtirish bo'yicha me'yoriy hujjatlarning toifalari va turlari.
7. O'zbekiston Milliy standartlarini ishlab chiqish, tasdiqlash va joriy etish, ularning ustidan nazorat qilish tartibi.
8. Xalqaro standartlashtirish tashkilotlari va ularning vazifalari.
9. O'zbekiston Respublikasining "Texnik jihatdan tartibga solish" to'g'risida»gi qonunining mazmuni va mohiyati.
10. Mahsulotlarni muvofiqlashtirish bo'yicha me'yoriy-texnik hujjatlarni o'rganish.
11. Muvofiqlashtirish sxemalari va ularning qo'llanishi.
12. Mahsulotlar va xizmatlarning sifatini ta'minlash va boshqarish.
13. Mahsulot haqidagi ma'lumotlarni standartlashtirish va kodlash.

IV. Amaliy (korxonalar va tashkilotlarda) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. Turizm xizmatlari. Joylashtirish vositalari. Umumiy talablar bo'yicha qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining davlat standarti (O'z DST 3220:2023) ni o'rganish va taxlil qilish.

2. Turizm xizmatlari. Joylashtirish vositalari. Balli tasniflash tizimi bo'yicha qabul qilingan O'zbekiston milliy standarti (O'zMSt 125:2024) ni o'rganish va taxlil qilish.

3. Umumiy ovqatlanish korxonalarining klassifikatsiyalanishi bo'yicha qabul qilingan GOST 50762-2007 standartni o'rganish va taxlil qilish.

	<p>4. Turistik (suvenir) tovarlar sifatiga qo‘yiladigan standart talablarini o‘rganish va taxlil qilish.</p> <p>5. Sertifikatlashtirish idoralari va ularning vazifalari</p> <p>6. Turistik xizmatlarni sertifikatsiyalash bo‘yicha qabul qilingan qonunlar va qarorlarni o‘rganish va taxlil qilish</p> <p>V. Mustaqil ta‘lim va mustaqil ishlar</p> <p><i>Mustaqil ta‘lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.O‘zbekiston Respublikasining Texnik jihatdan tartibga solish agentligining tashkiliy tuzilmasini. 2.O‘zbekiston Respublikasi standartlashtirish davlat tizimi, standartlashtirishning maqsadi va vazifalarini. 3.O‘zbekiston Respublikasi “Standartlashtirish to‘g‘risida”gi qonunining mazmuni va mohiyatini. 4.Standartlashtirish ob‘ektlari va sub‘ektlarini. 5.Standartlashtirish tamoyillari va ularning ahamiyati. 6.Standartlashtirish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarning toifalari va turlari. 7.O‘zbekiston O‘zbekiston Respublikasining Texnik jihatdan tartibga solish agentligining tashkiliy tuzilmasini. 8.O‘zbekiston Respublikasi standartlashtirish davlat tizimi, standartlashtirishning maqsadi va vazifalarini. 9.O‘zbekiston Respublikasi “Standartlashtirish to‘g‘risida”gi qonunining mazmuni va mohiyatini. 10.Standartlashtirish ob‘ektlari va sub‘ektlarini. 11.Standartlashtirish tamoyillari va ularning ahamiyati. 12.Standartlashtirish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarning toifalari va turlari. 13.O‘zbekiston Milliy standartlarini ishlab chiqish, tasdiqlash va joriy etish, ularning ustidan nazorat qilish tartiblari. 14.Xalqaro standartlashtirish tashkilotlari va ularning vazifalari o‘rganish 15.O‘zbekiston Respublikasining “Texnik jihatdan tartibga solish” to‘g‘risida»gi qonuni, uning mazmuni va mohiyati. 16.Mahsulotlarni muvofiqlashtirish bo‘yicha me‘yoriy-texnik hyjatlarni. 17.Muvofiqlashtirish sxemalari va ularning qo‘llanishini . 18.Mahsulotlar va hizmatlarning sifatini ta‘minlash va boshqarishni. 19.Mahsulot haqidagi ma‘lumotlarni standartlashtirish va kodlashni. 20.Turizm korxonalarida standartlarga rioya qilishini o‘rganish. 21.Mehmondo'stlik korxonalarida standartlarga rioya qilishini o‘rganish.
4	<p>VI. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>- standartlashtirish va sertifikatlashtirish davlat tizimi, standartlashtirish va sertifikatlashtirishning obyektlari, subyektlari va tamoyillari, standartlashtirish va sertifikatlashtirishning maqsadi va vazifalari <i>haqida</i></p>

	<p><i>tasavvurga ega bo'lishi;</i> - “Standartlashtirish to'g'risida”, O'zbekiston Respublikasining «Texnik jihatdan tartibga solish to'g'risida»gi qonuni”, standartlarning toifalari, turlari va ularning mazmunini; xalqaro standartlashtirish tashkilotlari, ularning vazifalarini; muvofiqlikni baholashning maqsadi va vazifalarini, muvofiqlikni majburiy va ixtiyoriy ravishda tasdiqlashni, sertifikatlashtirish idoralari va sertifikatlashtirish sxemalarini, ma'lumotlarni standartlashtirish va kodlashni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi;</i> - Turizm va mehmondo'stlik xizmatlarini standartlashtirish va ularni muvofiqligini baholash dan o'tkazish qoidalari va tartiblarini; xalqaro standart talablari asosida korxonalar sifat tizimlarini ishlab chiqishni; fan bo'yicha olingan nazariy bilimlarini tovarlar va xizmatlarini standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonida amalda foydalanishni qo'llay bilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</i></p> <p>-</p>
5	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.</p>
7	<p>Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1.Sh.Karimova, F.A.Axmedjanova. Ovqatlanish korxonalar mahsulotlari va xizmatlarini sertifikatlashtirish va sifatini boshqarish.: O'quv qo'llanma. -Samarqand, SamISI, 2022 y. -264 b.</p> <p>2. F.A.Axmedjanova, Sh.Karimova, D.Mirzaaxmadov. Standartlashtirish, sertifikatlashtirish va metrologiya xizmati.: O'quv qo'llanma. -Samarqand, SamISI, 2021 y.-180 b.</p> <p>3. A.A. Qurbanov Metrologiya va standartlashtirish va sertifikatlashtirish. T.: Yangiyul poligraph service, 2007 y.</p> <p>4.P.R Ismatullayev. va boshq. Metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlash. – T.: TDTU, 2000 y.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>1.O'zbekiston Respublikasining «Standartlashtirish to'g'risida»gi qonuni (7.10.2022 y)</p>

	<p>2. O'zbekiston Respublikasining «Texnik jihatdan tartibga solish to'g'risida»gi qonuni (27.02.2023 y.)</p> <p>3. Крылова А.Н. Основы стандартизации, сертификации, метрологии : Учебник для вузов – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006- 671с.</p> <p>Axborot manbaalari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.pca.uz 2. www.standart.uz 3. www.ziyonet.uz 4. www.lex.uz 5. www.my.gov.uz
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil _____dagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№_____)
9	<p>Fan/modul uchun ma'sul:</p> <p>Axmedjanova Farida Abduxalimovna - "Servis" kafedراسи dotsenti, t.f.n.</p>
10	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Normahmatov R.N. - Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Servis" kafedراسи professori.</p> <p>Adilov S. - "UzTest" DM Samarqand filiali mutaxassisi.</p>